

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019

ΜΑΘΗΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ (24)

**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΩΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: Πέμπτη, 6 Ιουνίου 2019
08:00 - 11:00**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

Ερώτηση Α

1. α)

Αγαθό Α	
$P_1 = 2$	$Q_1 = 90$
$P_2 = 4$	$Q_2 = 30$

Αγαθό Β	
$P_1 = 2$	$Q_1 = 110$
$P_2 = 4$	$Q_2 = 90$

$$E_D = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

$$E_D = \frac{60}{2} \times \frac{6}{120} \quad E_D = 1,5$$

$$E_D = \frac{20}{2} \times \frac{6}{200} \quad E_D = 0,3$$

(Μονάδες 3)

β) Αγαθό Α $E_D > 1$ Ελαστική ζήτηση

Αγαθό Β $E_D < 1$ Ανελαστική ζήτηση

(Μονάδες 2)

γ) Τα σκάφη αναψυχής μπορούν να ταυτιστούν με το αγαθό Α το οποίο έχει ελαστικότητα ζήτησης μεγαλύτερη της μονάδας (αγαθό πολυτελείας)

(Μονάδες 1)

δ) Αν το κράτος θέλει να αυξήσει τα έσοδά του θα επιβάλει φόρο κατανάλωσης στο αγαθό Β που έχει ελαστικότητα ζήτησης μικρότερη της μονάδας. Η αύξηση της τιμής του αγαθού (λόγω της επιβολής του φόρου) θα προκαλέσει μικρότερη ποσοστιαία μείωση στη ζητούμενη ποσότητα με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους.

(Μονάδες 2)

(Κεφ 1 ενότ. 2.1, 2.2, 2.5 σελ 6-12, 25)

2. Τα αγαθά για τα οποία δαπανάται μεγάλο μέρος του εισοδήματος για την αγορά τους, έχουν μεγάλη ελαστικότητα ζήτησης. Αν ένα αγαθό είναι μεγάλης αξίας, για παράδειγμα, αυτοκίνητο, έπιπλα κ.λπ., δαπανάται σημαντικό μέρος από το εισόδημα του καταναλωτή για την αγορά του. Μια μικρή ποσοστιαία μεταβολή στην τιμή του θα προκαλέσει μεγάλη ποσοστιαία μεταβολή στη ζητούμενη ποσότητα, γιατί θα επηρεάσει αισθητά τη δαπάνη του καταναλωτή και επομένως τον οικογενειακό του προϋπολογισμό.

(Μονάδες 2)

(Κεφ 1 ενότ. 2.3 σελ 17)

3.

L	TP ή Q	AP	MP
20	140	7	--
21	210	10	70

$$AP_{20} = \frac{Q}{L} \quad AP_{20} = \frac{140}{20} \quad AP_{20} = 7$$

$$AP_{21} = 7 + 3 \quad AP_{21} = 10$$

$$10 = \frac{Q}{21} \quad Q = 210$$

$$MP = \frac{\Delta Q}{\Delta L} \quad MP_{21} = \frac{210-140}{21-20} \quad MP_{21} = 70 \quad (\text{Μονάδες 4})$$

(Κεφ 2 ενότ 5 σελ 55-56)

$$4. \alpha) TC = FC + VC \quad TC = FC + (AVC + Q) \\ TC = 30.000 + (66 \times 3\,000) \quad TC = \text{€}228.000$$

$$ATC = \frac{TC}{Q} \quad ATC = \frac{228.000}{3\,000} \quad ATC = \text{€}76 \quad (\text{Μονάδες 4})$$

β)

Σταθερά έξοδα	Μεταβλητά έξοδα
Ενοίκια κτηρίων	Ημερομίσθια εργατών
Αποσβέσεις μηχανημάτων	Πρώτες ύλες
Μισθοί μόνιμου προσωπικού	Υπερωρίες
Ασφάλιστρα	
Τόκοι δανείου	

(Κεφ 3 ενότ 2.1-2.2 σελ 75-80)

(Μονάδες 2)

(Σύνολο Μονάδων 20)

Ερώτηση Β

1.

	€		€
Έξοδα πωλήσεων	2.200	Τόκοι ιδίων κεφαλαίων (€200.000 x 5%)	10.000
Τόκοι κεφαλαίου (€300.000 x 5%)	15.000	Μισθός επιχειρηματία (€1.000 x 12)	12.000
Διάφορα άλλα έξοδα	27.800	Φυσιολογικό κέρδος	16.000
Μισθοί υπαλλήλων	26.000	Αφανές κόστος α)	38.000
Ενοίκια	12.000		
Φανερό κόστος	83.000		

α) Αφανές κόστος €38.000 (Μονάδες 3)

β) Μηνιαίο ενοίκιο = €12.000 ÷ 12 μήνες = €1.000 (Μονάδες 4)

γ) Οικονομικό Κέρδος/Ζημιά = Έσοδα - Οικονομικό Κόστος

Οικονομικό Κόστος = Φανερό κόστος+ Αφανές

Οικονομικό Κέρδος/Ζημιά = 110.000 - (83.000 + 38.000) = **€ (11.000) Ζημιά**

(Κεφ 3 ενότ. 1.1 σελ 74) **(Μονάδες 1)**

2. α) Απόλυτα ομοιογενές προϊόν είναι το προϊόν που προσφέρεται στην αγορά και το οποίο δεν παρουσιάζει καμιά απολύτως πραγματική ή φαινομενική διαφορά στα μάτια των αγοραστών. (Μονάδες 1)

β) Η απόλυτη ομοιογένεια του προϊόντος δεν προβληματίζει τους αγοραστές από ποια επιχείρηση θα αγοράσουν τα προϊόντα τους. Το γεγονός ότι ο καταναλωτής δεν μπορεί να ξεχωρίσει το ένα προϊόν από το άλλο, περιορίζει τις δυνατότητες αύξησης της τιμής από μια ανταγωνιστική επιχείρηση. Αν τυχόν αυξήσει την τιμή του προϊόντος της τότε οι καταναλωτές θα προτιμήσουν άλλες επιχειρήσεις, που διαθέτουν το ίδιο ακριβώς προϊόν σε χαμηλότερη τιμή, με αποτέλεσμα να χάσει ολόκληρη την πελατεία της.

(Κεφ 4 ενότ 2.1 σελ 106) **(Μονάδες 2)**

3. α) Όταν το οριακό κόστος (MC) είναι μικρότερο από το μέσο (συνολικό) κόστος (AC), το AC μειώνεται

Όταν το οριακό κόστος (MC) είναι μεγαλύτερο από το μέσο κόστος (AC), το AC αυξάνεται

Όταν το οριακό κόστος (MC) ισούται με το μέσο κόστος (AC), το AC ελαχιστοποιείται.

(Κεφ 3 ενότ 2.3 σελ 84)

(Μονάδες 3)

β) Το μέσο συνολικό κόστος είναι το άθροισμα του μέσου σταθερού και του μέσου μεταβλητού κόστους γι' αυτό και η καμπύλη του μέσου συνολικού κόστους βρίσκεται πιο ψηλά από τις άλλες δύο καμπύλες. Αρχικά το μέσο συνολικό κόστος μειώνεται καθώς αυξάνεται η παραγωγή, γιατί μειώνονται και τα στοιχεία που το αποτελούν, δηλαδή το μέσο σταθερό και το μέσο μεταβλητό κόστος. Ακολούθως, συνεχίζει να μειώνεται γιατί η αύξηση του μέσου μεταβλητού κόστους είναι μικρότερη και εξουδετερώνεται από τη μείωση του μέσου σταθερού κόστους. Στη συνέχεια, αρχίζει να αυξάνεται γιατί η αύξηση του μέσου μεταβλητού κόστους γίνεται μεγαλύτερη από τη μείωση του μέσου σταθερού κόστους.

(Κεφ 3 ενότ 2.2 σελ 80)

(Μονάδες 4)

γ) Το σημείο τομής των καμπυλών ATC και MC δείχνει την αποτελεσματική κλίμακα παραγωγής. Είναι το επίπεδο παραγωγής στο οποίο ελαχιστοποιείται το κόστος παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος (μέσο κόστος) επομένως, μεγιστοποιείται το κέρδος ανά μονάδα προϊόντος.

(Κεφ 3 ενότ 2.2 σελ 84)

(Μονάδες 2)

(Σύνολο Μονάδων 20)

Ερώτηση Γ

1. α)

Μονάδες προϊόντος	Οριακό Έσοδο	Οριακό Κόστος	Συνολικό Κόστος	Συνολικό Έσοδο	Κέρδος/ Ζημιά
0	--	--	80	0	-80
1	30	20	100	30	-70
2	30	14	114	60	-54
3	30	6	120	90	-30
4	30	18	138	120	-18
5	30	24	162	150	-12
6	30	33	195	180	-15
7	30	50	245	210	-35

Ανταγωνιστική επιχείρηση: $MR = P$

Ανταγωνιστική επιχείρηση: $P = \text{σταθερή} = €30$

$$TC = FC + VC$$

$$Q_0: \quad TC = 80 + 0 \quad \mathbf{TC = €80}$$

$$Q_1: \quad MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q} \quad 20 = \frac{TC - 80}{1 - 0} \quad \mathbf{TC = €100}$$

$$TR = P \times Q$$

$$Q_1: \quad TR = 30 \times 1 \quad \mathbf{TR = €30}$$

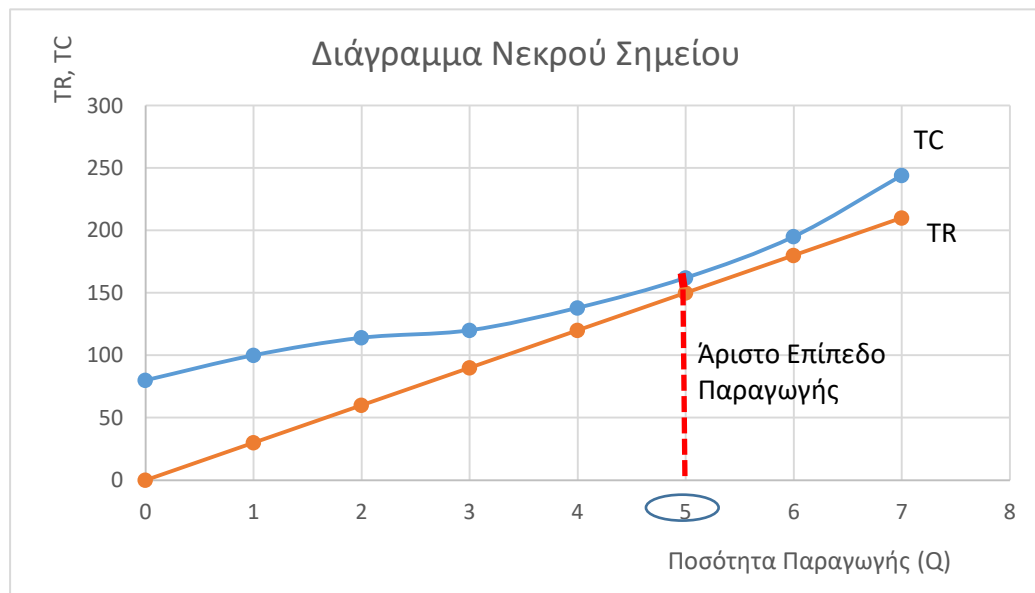
$$Q_2 \quad TR = 30 \times 2 \quad \mathbf{TR = €60}$$

$$\text{Κέρδος/Ζημιά} = TR - TC$$

$$Q_1 \quad \text{Κέρδος/Ζημιά} = 30 - 100 \quad \mathbf{\text{Ζημιά} = (70)}$$

(Μονάδες 7)

β) (i)

(ii) Άριστο Επίπεδο Παραγωγής $Q = 5$

Στις 5 μονάδες παραγωγής η επιχείρηση ελαχιστοποιεί τη συνολική της ζημιά.

(Κεφ 4 ενότ 2.4 σελ 114)

(Μονάδες 6)

2.

	€ εκ
Γεωργία	65
Βιομηχανία	40
Δημόσιες Υπηρεσίες	50
Ενέργεια	100
Προσωπικές Υπηρεσίες	20
Κατασκευές	50
Εμπόριο	80
α) Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε τιμές αγοράς	405
Μείον αποσβέσεις	(10)
Συν εισόδημα από το εξωτερικό	45
Μείον εισόδημα προς εξωτερικό	(15)
Μείον έμμεσοι φόροι	(50)
Συν επιδοτήσεις	15
β) Καθαρό Εθνικό Προϊόν σε Τιμές Συντελεστών	390

(Κεφ 5 ενότ 4, σελ 146-151)

α) (Μονάδες 4)

β)(Μονάδες 3)

(Σύνολο Μονάδων 20)

Ερώτηση Δ

1. α)

Έτος	Δείκτης τιμών (μονάδες)	ΑΕΠ σε τρέχ. τιμές € εκ.	ΑΕΠ σε σταθ. τιμές € εκ.
2016	130	;	600
2017	;	1.125	750

$$\text{ΑΕΠ σταθερές} = \frac{\text{ΑΕΠ τρέχουσες}}{\text{Δείκτης τιμών}} \times 100$$

$$2016: 600 = \frac{\text{ΑΕΠ τρέχουσες}}{130} \times 100$$

$$\text{ΑΕΠ τρέχουσες} = \frac{600 \times 130}{100} = \mathbf{\text{€}780 \text{ εκ}}$$

$$2017: 750 = \frac{1.125}{\text{Δείκτης τιμών}} \times 100$$

$$\text{Δείκτης τιμών} = \frac{1.125 \times 100}{750}$$

Δείκτης τιμών = **150 μονάδες**

(Μονάδες 3)

β) Ο Δείκτης τιμών 2016 ο οποίος ήταν 130 μονάδες δηλώνει ότι το γενικό επίπεδο των τιμών το 2016 αυξήθηκε κατά **30% από το έτος βάσης** (Μονάδες 1)

γ) Το ΑΕΠ του 2017 σε σταθερές τιμές το οποίο ήταν €750 εκ, δηλώνει **το ΑΕΠ του 2017 με τις τιμές του έτους βάσης** (Μονάδες 1)

δ) Η αύξηση αυτή μπορεί να οφείλεται σε τρεις λόγους:

- i. η οικονομία παράγει περισσότερα αγαθά (προϊόντα και υπηρεσίες), ή
- ii. τα αγαθά πωλούνται σε ψηλότερες τιμές, ή
- iii. η οικονομία παράγει περισσότερα αγαθά και πωλούνται σε ψηλότερες τιμές

(Κεφ 5 ενότ 11, σελ 164-166) (Μονάδες 2)

2. Ποσοστό απασχόλησης = $\frac{\text{Απασχολούμενοι}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}} \times 100$

$$59,7 = \frac{\text{Απασχολούμενοι}}{681\,000} \times 100 \quad \text{Απασχολούμενοι} = 406\,557$$

Εργατικό δυναμικό = Απασχολούμενοι + Άνεργοι

$$\text{Άνεργοι} = 427\,955 - 406\,557 \quad \text{Άνεργοι} = 21\,398$$

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Άνεργοι}}{\text{Εργατικό Δυναμικό}} \times 100$$

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{21\,398}{427\,955} \times 100 \quad \text{Ποσοστό ανεργίας} = 5\%$$

$$\text{Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = \frac{\text{Εργατικό δυναμικό}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}} \times 100$$

$$\text{Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = \frac{427\,955}{681\,000} \times 100$$

$$\text{Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = 62,84\%$$

(Κεφ 6, ενότ 3 σελ 187-189)

(Μονάδες 6)

3. α)

Κρατικός Προϋπολογισμός

	€εκ	€εκ
Δημόσια Έσοδα		13.150
Δημόσιες Δαπάνες:		
Απολαβές προσωπικού	5.350	
Κοινωνικές παροχές	3.000	
Τόκοι δημοσίου χρέους	1.150	
Άλλες τρέχουσες δημόσιες δαπάνες	200	
Δημόσια επένδυση	3.700	(13.400)
Δημοσιονομικό Έλλειμμα		(250)

(Μονάδες 4)

β)

	€εκ	€εκ
Δημόσια Έσοδα		13.150
Δημόσιες Δαπάνες:		
Απολαβές προσωπικού	5.350	
Κοινωνικές παροχές	3.000	
Άλλες τρέχουσες δημόσιες δαπάνες	200	
Δημόσια επένδυση	3.700	(12.250)
Πρωτογενές Πλεόνασμα		900

ή Πρωτογενές αποτέλεσμα = Δημοσιονομικό αποτέλεσμα + Τόκοι Δημοσίου Χρέους

$$\text{Πρωτογενές αποτέλεσμα} = -250 + 1.150 = 900$$

(Μονάδες 1)

(Κεφ 7 ενότ 8 σελ 231-234)

4.

Έμμεσοι Φόροι	62%	€3.100
Άμεσοι Φόροι	38% (100 - 62)	X;

$$X = \frac{3.100 \times 38}{62}$$

$$\text{Άμεσοι Φόροι} = €1.900 \text{ εκ}$$

(Μονάδες 2)

(Κεφ 7 ενότ 6.2 σελ 223)

(Σύνολο Μονάδων 20)

Ερώτηση Ε

1. Χαρακτηριστικά των δημόσιων αγαθών

α) **Αδαιρετότητα στη χρήση.** Η κατανάλωση ενός αγαθού από ένα άτομο, δεν μειώνει την ποσότητα του αγαθού που είναι διαθέσιμη για τα υπόλοιπα άτομα.

β) **Μη δυνατότητα αποκλεισμού.** Τα οφέλη που προσφέρει ένα αγαθό μπορούν να τα απολαύσουν όλοι, δηλαδή είναι αδύνατο να εξαιρεθεί κάποιο άτομο από την κατανάλωση του αγαθού, ακόμα και τα άτομα που δεν πληρώνουν φόρους. (Μονάδες 4)

(Κεφ 7 ενότ 2.3.1 σελ 216)

2.

	Πίστωση €εκ	Χρέωση €εκ	Υπόλοιπο €εκ
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	100.000	88.000	12.000
Αγαθά	24.000	45.000	-21.000
Εξαγωγές κυπριακών προϊόντων	24.000		
Εισαγωγές αυτοκινήτων καυσίμων και ηλεκτρικών ειδών		45.000	
Υπηρεσίες	61.000	22.000	39.000
Έσοδα από τον τουρισμό	52.000		
Δίδακτρα ξένων φοιτητών	9.000		
Δαπάνες κυπρίων για διακοπές στο εξωτερικό		5.000	
Δίδακτρα κυπρίων φοιτητών στο εξωτερικό		11.000	
Έξοδα για νοσηλεία κυπρίων στο εξωτερικό		6.000	
Πρωτογενές Εισόδημα	7.000	9.000	-2.000
Μισθοί κυπρίων που εργάζονται προσωρινά στο εξωτερικό	5.000		
Εισπράξεις μερισμάτων από το εξωτερικό	2.000		
Πληρωμές τόκων στο εξωτερικό		3.000	
Μισθοί ξένων εποχιακών εργατών		6.000	
Δευτερογενές Εισόδημα	8.000	12.000	-4.000

(Κεφ 8 ενότ 6 σελ 260-261)

(Μονάδες 10)

3.

€	¥
1	127,275
X;	260.000

$$X = \frac{260.000}{127,275} = €2.042,82$$

$$\text{Προμήθεια} = €2.042,82 \times 0,3\% = €6,13$$

Ο Ιάπωνας τουρίστας θα εισπράξει **€2.036,69** (€2.042,82 – €6,13) **(Μονάδες 6)**

(Κεφ 8 ενότ 5.3 σελ 258)

(Σύνολο Μονάδων 20)

(Γενικό Σύνολο Μονάδων 20)

---ΤΕΛΟΣ---